

činností, ale vztahují se k dané osobě (self-referent), tzn. jedná se o subjektivní evaluace vlastních schopností, i když jsou formovány a ovlivňovány vnějšími faktory (Usher & Pajares, 2008). I proto se vnímaná profesní zdatnost jednotlivců, kteří se nacházejí ve stejném prostředí nebo kontextu (jako např. škola, země nebo vzdělávací systém), může velmi lišit. Prostředí může také ovlivnit kolektivní přesvědčení o profesní zdatnosti, což vede k systematickým odlišnostem mezi skupinami (např. učitelé v různých zemích).

Vnímaná profesní zdatnost znamená přesvědčení, které učitelé mají o své schopnosti vykonávat určité činnosti, které ovlivňují vzdělávací výstupy jejich žáků, jako jsou školní výsledky, zájem a motivace (Klassen et al., 2011; Skaalvik & Skaalvik, 2010; Tschannen-Moran & Woolfolk Hoy, 2001). Tato přesvědčení jsou podle Tschannen-Moranové a Woolfolk Hoyové (2001) navázaná na konkrétní kontext a spojená s vyučovacími dovednostmi a úkoly. Různé postupy a různá prostředí pro vyučování proto mohou ústit v odlišná přesvědčení (Klassen et al., 2011; Malinen et al., 2013). Konceptualizace tohoto konstruktů zahrnuje prvky z teorie profesní zdatnosti, neboť existující výzkum dává do souvislosti vnímanou profesní zdatnost učitele a předpoklady pro zlepšování učení žáků (Caprara et al., 2006; Dellinger et al., 2008; Ho & Hau, 2004; Holzberger et al., 2013; O'Neill & Stephenson, 2011). Výzkum kvality vyučování, který definuje, operacionalizuje a užívá specifická kritéria pro evaluaci efektivity vyučovacích postupů, také informačně sytí tento konstrukt.

V souladu s předpokladem, že pedagogické postupy zahrnují několik aspektů, a tedy jsou multidimenzionální, nabídly Tschannen-Moranová a Woolfolk Hoyová (2001) vícedimenzionální rámec učitelů subjektivně vnímané zdatnosti ve vyučování. Jejich rámec rozlišuje tři klíčové faktory zdatnosti učitele: řízení třídy, vyučování a zapojení žáků (Klassen et al., 2011). *Zdatnost v řízení třídy* se vztahuje k přesvědčení učitelů o své schopnosti vytvořit dobré kázeňské prostředí podporující příležitosti k učení, tedy efektivně zvládat rušivé chování žáků (Brouwers & Tomic, 2000). *Zdatnost ve vyučování* se vztahuje k přesvědčení učitelů o tom, zda dokážou či nedokážou používat různé alternativní vyučovací postupy, strategie hodnocení a způsoby výkladu. Konečně *zdatnost v zapojení žáků* se týká přesvědčení učitelů o emoční kognitivní podpoře, kterou mohou poskytnout svým žákům, aby je tak motivovali k učení. Mnoho výzkumných nálezů potvrzuje validitu ukazatelů založených na tomto třífaktorovém rámci. Tento výzkum také identifikuje a diskutuje vztahy mezi profesní zdatností učitele a externími konstrukty, jako jsou pracovní spokojenost a pracovní zkušenosti učitelů, a zkoumá zobecnitelnost těchto vztahů napříč zeměmi a kulturami (Klassen et al., 2009; Pfitzner-Eden, Thiel, & Horsley, 2014; Scherer et al., 2016; Tschannen-Moran & Hoy, 2001; Vieluf, Kunter, & van de Vijver, 2013).

Hodnocení profesní zdatnosti učitelů v TALIS 2018 zahrnuje tři základní aspekty konstruktů (profesní zdatnost v řízení třídy, vyučování a zapojení žáků). Data TALIS 2018 by také měla umožnit studium trendů v těchto třech aspektech profesní zdatnosti učitelů, protože byly zahrnuty i v TALIS 2013. TALIS 2018 se také zabývá třemi dalšími koncepty souvisejícími s profesní zdatností, konkrétně inovacemi, rovností a diverzitou. Specificky se dotazníkové položky zahrnující tyto koncepty zaměřují na profesní zdatnost z hlediska a) podpory inovativnosti žáků a jejich mezipředmětových dovedností (např. kreativity, kritického myšlení a řešení problémů), b) užívání informačních a komunikačních technologií (ICT) pro podporu učení žáků a c) práce v heterogenních třídách. Zahrnutí těchto položek rozšiřuje existující rámec TALIS pro profesní zdatnost učitelů tak, aby zahrnul principy vzdělávání v 21. století.

Analytický potenciál a indikátory

Zahrnutí učitelské zdatnosti do TALIS 2018 nabízí příležitosti řešit několik výzkumných otázek zaměřujících se zejména na: